

Вх. № .....
227
29.10.2020

СОФИЯ

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. Рачо Стефанов Стоев, д-р

относно

дисертационен труд за придобиване научната и квалификационна степен доктор по специалност „Антрапология”, шифър 01.06.01, професионално направление 4.3 – Биологични науки

на докторант на самостоятелна подготовка

Албена Бориславова Димитрова,

асистент към секция „Антрапология и анатомия

на тема

„Морбофункционална антропометрична характеристика на 8-17годишни тенисисти”

Биографични данни и кариерно развитие на докторанта

Албена Бориславова Димитрова е родена през 1984 година. Висшето си образование завършила през 2003-2009 година в Биологически факултет на СУ „Св.Климент Охридски”, специалност „Биология”. Две години по-късно след обучение в магистърската програма на същия факултет тя получава образователната степен „магистър” по биология и антропология. През 2011 г. постъпва в ИЕМПАМ- БАН като асистент. Зачислена е като докторант на самоподготовка през 2018 г. Успешно е изпълнила всички изисквания на кредитната система на ЦО – БАН.

Актуалност на проблема

Представеният ми за разглеждане труд е на границата или по-скоро в областта на припокриване поне на два дяла на антропологията – спортна антропология и ауксология. С оглед нарастването на интердисциплинарните изследвания в науката въобще и с оглед на неговото значение за спортни треньори, лекари и за мониторинг на

здравния статус на подрастващите у нас изследвания с такава насоченост са винаги актуални.

Структура и съдържание на дисертацията

Представеният ми дисертационен труд съдържа 273 страници, вкл. 45 таблици и 157 фигури. Библиографията включва 205 заглавия – от тях 41 на кирилица и 164 на латиница. Структуриран е по следния начин: въведение – 1 страница; литературен обзор – 28 страници, постановка на проблема – 2 страници; цел и задачи – 1 страница; материал и методи – 16 страници, резултати и обсъждане – 202 страници, изводи – 2 страници, библиография – 16 страници.

Въведението е написано стегнато и представя съвременните разбирания за ролята и мястото на спортната антропология в антропологията въобще.

Литературният обзор е богат, а след направени корекции от докторантката по направени забележки върху първоначалния вариант и достатъчно добре структуриран. Могат да се направят следните забележки: Първият му раздел (1.1), относящ се за физическото развитие на здрави деца би могъл да бъде и по-пълен.

В постановката на проблема има някои повторения, но като цяло необходимостта от изследванията по темата на дисертационния труд е добре обоснована.

Целта и задачите са формулирани добре и стегнато.

Към достатъчно обширния раздел **Материал и методи** могат да се направят малко забележки, тъй като докторантката се е съобразила с направената от мене забележки на предварителната защита.

Подразделът **Методи** е особено подробен и изчерпателен. Изследвани са впечатляващо голям брой показатели – 95, 33 от тях билатерално. .

Разделът **Резултати и дискусия** е структуриран в три подраздела:

3.1. Антропометрична характеристика на тенисисти - 75 страници.

Разделът има описателен характер, показано е, че развитието на спортуващите момчета и момичета като цяло съответства на общия модел на развитие през

изследвания възрастов период – изпреварване или равенство на показателите на момчетата и момичетата в предпубертетна възраст, а преимущество на момчетата в къснопубертетна и постпубертетна възраст, като се изключат някои специфични между полови различия (например в обиколката на ханша или бедрото) в които преимуществото на момичетата се запазва през целия възрастов период. Разделът е богато онагледен с таблици и графики.

3.2. Сравнителен анализ на антропометричната характеристика на спортуващи тенис на kort и неспортуващи подрастващи – 70 страници.

Разделът има сравнителен характер – последователно са сравнени показателите на спортуващи и неспортуващи подрастващи, като се наблюга на достоверните различия между тях, особено когато те говорят за по-доброто физическо развитие и здравословен статус на спортуващите (а именно по-високия брой на подрастващи с наднормено тегло и затлъстяване при неспортуващите, по-високия процент телесни мазнини при тях). Дори данните от контролната група сами по себе си представляват значителен принос, тъй като публикуваните данни за физическото развитие на децата и подрастващите от последните няколко години за столицата, пък и за страната като цяло са осъждни. Потвърдено е, че показателят на телесна маса не дава добра оценка за наличието на свръхтегло или затлъстяване при активно спортуващи или занимаващи се с друга физическа дейност. Този раздел също е богато онагледен с таблици и графики.

3.3. Морфофункционална антропометрична асиметрия при спортуващи тенис на kort и неспортуващи ученици – 47 страници.

Този раздел е обширен и изключително богат на информация. До голяма степен това се дължи на големия брой анализирани признаци и показатели. Той е особено ценен защото изследване на тази тема при спортуващи у нас се прави за пръв път, а и в световен мащаб са подобни разработки са редки. Показано е влиянието на специфичната физическа активност за възникване и засилване на телесна асиметрия. Предложена е оригинална методика за количествено-качествена оценка на телесната асиметрия и е показан нейният обективен характер.

Последният раздел на дисертацията е озаглавен **изводи**. Може би е по-правилно той да бъде наречен **заключение**, тъй като той обобщава намереното от дисертантката и описано в раздела резултати и дискусия.

Авторефератът е обширен – 52 страници, тий като трябва да обобщи резултатите от едно толкова подробно и обширно изследване. В него са формулирани точно и ясно направените приноси, които съответстват на съдържанието на представената работа. Два от тях са определени като с оригинален характер – комплексната антропологична характеристика на подрастващи тенисисти и подробната оценка на телесната асиметрия при тях. Два са определени като имащи теоретичен характер – модифицираната методика за количествено-качествена оценка на телесната асиметрия и установеният модел на проучване на проявите й, който би могъл да бъде прилаган и за изследване на влиянието на друг вид физическа активност. Този вторият би могъл да се счита и за научно-приложен принос, което показва колко е относително разделението на приносите на теоретични и научно-приложни. Последните два са определени като научно-приложни – разработените таблици с данни от антропометричната характеристика на тенисистите, които биха могли да служат за ориентировъчни нормативи за спортуващите тенис на kort подрастващи и биоимпедансният сегментен анализ, като метод за изследване на асиметрията в разпределението на мускулната и мастната маса.

Считам, както отбелязах и по-горе, че дори само данните за физическото развитие и телесния състав на контролната група, получени при това изследване, представляват принос към българската антропология и ауксология.

Дисертантката има три публикации във връзка с дисертационния труд, от които на едната е единствен автор, а на две – пръв. Участвала е в четири научни форума със съобщения по темата на дисертацията, като два от тях са били в чужбина.

В работата като цяло са необходими леки правописни и технически поправки на места, но те не намаляват стойността на направения труд.

Въз основа на изложеното по-горе считам, че докторантката е извършила твърде голяма работа само за три години, защото с изследвания по темата на дисертацията се занимава от 2017 година. Тази работа има приносен характер както въобще, така и за нашия институт и секция, като създава ново направление в него – спортна антропология. Ценно е и възобновяването на изследванията на морфо-функционалната асиметрия при човека в секцията по антропология и анатомия.

Заключение:

Представената дисертация на тема „Морфофункционална антропометрична характеристика на 8-17годишни тенисисти” е обширен и задълбочен научен труд с безспорно приносен характер. Оценявам го високо и

настойчиво препоръчвам на членовете на Уважаемото научно жури да удостои Албена Бориславова Димитрова с образователната и научна степен „Доктор” по специалност „Антропология”, шифър 01.06.01, професионално направление Биологични науки.

Рецензент:

29.10.2020 година, София

(Рачо Ст.Стоев, доц., д-р)